

Ο Θ Ο Ρ Υ Β Ο Σ

ΣΑΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

Τοῦ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗ

«Καπνὸς χωρὶς φωτιά δὲν γίνεται» λέγει μία λαϊκὴ παροιμία. Ἔτσι, γιὰ νὰ τὸ λένε τόσοι πολλοὶ κι ἀπὸ πολλὲς μεριὲς πὼς ἀγαποῦμε τὸν πολὺ τὸν θόρυβο ἐμεῖς οἱ Πόντιοι σημαίνει ὅτι κάτι ὑπάρχει στὴ ζωὴ καὶ στὴ συμπεριφορὰ μας πὺ διεγείρει τὴν προσοχὴ τῶν ἄλλων.

Αὐτὸ τὸ «κάτι» πολλοὶ τὸ γράφουν στὸ ἐνεργητικὸ μας, ἄλλοι τὸ εἰρωνεύονται καὶ μᾶς κακολογοῦν κι ἄλλους τοὺς ἀφήνει ἀδιάφορους ἢ τοὺς διασκεδάζει σὰν μιὰ ἀφορμὴ ψυχαγωγίας. Μὰ ὅποιες κι ἂν εἶναι οἱ ἀντιδράσεις τῶν τρίτων σ' αὐτὸ τὸ «κάτι» τῶν Ποντίων, ἀλήθεια εἶναι ὅτι αὐτὸ μᾶς κάνει νὰ ξεχωρίζουμε ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες, τόσο ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς τῆς Ἑλλάδος ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους πρόσφυγες, Θραῖκες καὶ Μικρασιάτες.

Πανάρχαιο εἶναι αὐτὸ τὸ «κάτι». Ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ μύθου, περνᾷ ἀπὸ τοὺς διάφορους σταθμοὺς τῆς Ἱστορίας καὶ ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελεῖ στοιχεῖο τῆς ζωῆς μας. Καὶ ἐδῶ στὸν τόπο πὺ ριζώσαμε ὕστερα ἀπὸ τὸν χαμὸ τῆς πατρίδος μας.

Πολλοὶ θέλησαν νὰ προσδιορίσουν αὐτὸ τὸ «κάτι» τῶν Ποντίων καὶ ἔδωσαν διάφορους χαρακτηρισμοὺς, πετυχημένους μερικοί, ἄστοχους ἄλλοι. Ἔτσι, θόρυβο ὠνόμασαν αὐτὸ τὸ «κάτι» καὶ νομίζω ὅτι δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀκρίβεια ὁ ὀρισμὸς αὐτός.

*

Μᾶς ἀρέσει ἀληθινὰ ὁ θόρυβος, εἶναι μέσ' στὸ αἷμα μας. Ἴσως νὰ ἐπέδρασαν καὶ οἱ ἰδιότυπες συνθηκὲς ζωῆς στὸν τόπο μας: τὸ κλίμα, οἱ γεωγραφικοὶ ὄροι καὶ ἡ πολιτικὴ διάταξη τοῦ Πόντου καὶ τῆς

γύρω περιοχῆς, οἱ ἱστορικὲς περιπέτειες καὶ τὰ τόσα ἄλλα πὺ ἐπηρεάζουν τὴ διάπλαση τοῦ χαρακτῆρα τῶν λαῶν'

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι καὶ οἱ μυθικοὶ κάτοικοι τοῦ Πόντου δημιουργοῦσαν θρύλους, ἀγαποῦσαν μὲ ἄλλα λόγια τὸν θόρυβο. Οἱ Κόλχοι μὲ τὴ Μήδεια καὶ τὴ θορυβώδη ζωὴ τους, οἱ Ἀμαζόνες πὺ ξεκίνησαν ἀπὸ τὸν Φερμώδοντα ποταμὸ καὶ ἔφτασαν στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ σμίξη ἡ βασίλισσά τους μὲ τὸν Θησέα — «τεκνοποιῖας ἔνεκεν» — ἀποδεικνύουν ὅτι στὸν τόπο μας ἡ διαφήμιση, ἡ διάκριση, ὁ θόρυβος πάντοτε ἦταν προσφιλὴς ἐπιδίωξη. Μὰ καὶ στὴν ἱστορικὴ περίοδο ἡ τέτοια ροπὴ τῶν Ἑλλήνων πλέον κατοίκων τοῦ Πόντου εἶναι βεβαιωμένη.

Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν πόλεων, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ φιλοξενία τῶν κατοίκων, ἡ ἐπίδοσή των στὴν παιδεία καὶ τὸν πολιτισμὸ ἔκαμαν περίδοξο τὸν Ἑλληνισμὸ τοῦ Πόντου, ἕως τὸ σημεῖο, ὥστε ὁ Ξενοφῶν, γιὰ τὴν Κάθοδον τῶν Μυρρίων, ἀντὶ τοῦ γνῶριμου δρόμου τῆς Ἀναβάσεως νὰ προτιμήσῃ τὴν ἐπιστροφή μὲσω τοῦ Πόντου, διότι ἕως ἐκεῖ εἶχε φθάσει ἡ φήμη καὶ ὁ θόρυβος γύρω ἀπὸ τὴ φιλοπατρία καὶ τὴ γενναιοδωρία τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου.

Μὰ καὶ σ' ὄλους τοὺς κατοπινούς χρόνους ὁ Ἑλληνισμὸς τοῦ Πόντου δὲν ἔπαυε νὰ διακρίνεται σὲ ἔργα ὑψηλά, πὺ προκαλοῦσαν θόρυβο γύρω ἀπὸ τὸ Ποντιακὸν ὄνομα... Ἄν αὐτὴν τὴ φήμη δὲν τὴν ἀφήσαμε ἀνεκμετάλλευτη καὶ ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς, τὴν ἀναγνώριση καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν ἄλλων ἐθουρβούσαμε κάπως καὶ ἐμεῖς ἐπιδεικνύοντας περγαμηνὲς γνώσεων, φιλογένειας, ἐ-

λευθεριότητας, γενναιοτήτας και ὅ,τι ἄλλο, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτο!

Ἄμφιβάλλω ἂν ὑπάρχει στὸν κόσμον ἄτομο ἢ λαὸς ποῦ δὲν καυχίεται γιὰ πατραγαθία. Ἔτσι, λοιπόν, φορτωμένοι μὲ κληρονομικὲς δάφνες γιὰ ποικίλες ἀρετὲς μὲ τοὺς Στράβωνες, τὸν Διογένη καὶ πολλοὺς ἄλλους διανοητὲς καὶ πολεμάρχους καὶ ἀργότερα μὲ πλειάδα Ἀπολογητῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, μὲ αὐτοκράτορες, στρατηγούς, δομέστιχους καὶ δοῦκες κι ἐπάνω ἀπ' ὅλα μὲ ἐκπαίδευση ὑψηλὴ καὶ φρόνημα γενναῖο, ἐγίναμε πολὺ γνωστοὶ στὸν κόσμον, μὰ καὶ δὲν παραλείψαμε εὐκαιρία νὰ κάνουμε γνωστὴ τὴν παρουσία μας, ὅσες φορές, σπάνια μάλιστα, ἐβλέπαμε ὑποπτη στάση ἢ φανερὴ προσπάθεια γιὰ παραγκωνισμό μας. Αὐτὸ εἶναι τὸ «κάτι» ποῦ μᾶς κάνει νὰ διαφέρουμε ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ποῦ τὸ διαφημίζουμε, ὄχι ἀπὸ κομπασμό, ἀλλὰ ἀπὸ ἀταβισμό, σὰν μιὰν Παράδοση ποῦ τὴν κληρονομήσαμε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀποικισμοῦ στὸν Πόντο.

*

Ἐδῶ στὴ Μακεδονία ἔχουν συμβῆ πολλὰ παρόμοια χαρακτηριστικὰ ποῦ ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ θόρυβος γύρω ἀπὸ τοὺς Ποντίους εἶναι αὐτοδημιούργητος. Ὅποιος ἐπισκεφθῆ χωριὰ, ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένοι ὁμαδικὰ Πόντιοι σὲ συνοικισμό μὲ ἐντόπιους ἢ καὶ ἄλλους πρόσφυγες, θὰ ξεχωρίσει φανερὴ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ Ποντιακοῦ στοιχείου. Ἡ διάλεκτός μας, οἱ χοροὶ καὶ τὰ τραγούδια μας ἔγιναν κτῆμα καὶ τῶν ἄλλων, σὲ σημεῖο ποῦ δὲν μπορεῖς νὰ ξεχωρίσεις τὸν γηγενῆ ἀπὸ τὸν Πόντιο. Ἀκόμη καὶ ἡ Ποντιακὴ λύρα παίζεται ἀπὸ λυράριδες ποῦ δὲν εἶναι Πόντιοι.

Μὰ καὶ ἡ φιλοξενία τῶν Ποντίων, ποῦ δοκιμάσθηκε ἰδιαίτερα στὴν ὑποχώρηση ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, ἦταν τέτοια, ὥστε ἡ φήμη τῆς ἔφθασε ἕως τὰ Κύθηρα καὶ τὴν Κρήτη καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες μιλοῦν ἐπαινετικὰ γιὰ τοὺς Πόντιους.

Καὶ ἡ Ἐκπαίδευση τῶν Ποντίων ἔδωσε ἀφορμὴ γιὰ ἐκπλήξεις καὶ ἐδημιούργησε θόρυβο. Ἐλάχιστοι ἀναλφάβητοι ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν καὶ πολλὲς ἐπίσης Πόντιες ἀγρότισσες γνώριζαν καὶ γραφὴ καὶ ἀνάγνωση.

Δεῖγμα ἀδιάψευστο γιὰ τὴ μόρφωση καὶ τὸν πολιτισμὸ τῶν Ποντίων εἶναι τὸ ἀπὸ 40 χρόνια καὶ ἐδῶ ἐκδιδόμενο μνημειῶδες ἔργο «Ἀρχεῖον Πόντου». Χάρις στὰ προσόντα αὐτά, ἀναγνωρίζομενα ἀπὸ τὸ λαό, ποῦ σὰν σύνολο διακρίνεται γιὰ τὴν ἀγνότητα τῶν προθέσεων του, ἀναδείκνυε ἐκλεκτοὺς Πόντιους ὡς Κοινοτικούς του Ἀρχοντες στὰ μικτὰ χωριὰ τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

*

Μιὰ ἄλλη αἰτία διαφημίσεως τῶν Ποντίων, ποῦ δὲν ὀφείλεται σὲ πρωτοβουλία δική μας, ἀλλὰ ἰδιαίτερα ἱστορήθηκε στὴν Ἑλλάδα καὶ ἔγινε θρυλός, εἶναι ἡ ἀνδρεία τῶν Ποντίων ἀνταρτῶν ποῦ ἀναμετρήθηκαν σὲ ἄνισον ἀγῶνα κατὰ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ ὁποίου ἀγῶνα ἢ τραγικὴ ἔκβαση, γνωστὴ ἐκ τῶν προτέρων, ἔγινε μιὰ ἄλλη ἀφορμὴ πάνδημης ἀναγνώρισης, μὲ προέκταση τὴν ἐγκατάσταση τῶν Ποντίων στὰ Βόρεια σύνορα τῆς χώρας καὶ μάλιστα μὲ τὸν ἱστορικώτατο τίτλο «Α κ ρ ῖ τ ε ς», τόσο γνώριμο καὶ οἰκειό τοῦ λαοῦ μας ὅταν ἦταν κυρίαρχος στὸν τόπο του.

Ὅλα αὐτὰ τὰ διακριτικὰ τῶν Ποντίων ἀπὸ τὴν Κολχίδα καὶ τῆς Ἀμαζόνες, μέχρι καὶ τοὺς Ἀκρίτες τοῦ Ἀχλαδοχωρίου καὶ τῆς Μεσοποταμίας, συνθέτουν τὸ «κάτι» ἐκεῖνο ποῦ βλέπουν σὲ μᾶς οἱ ἄλλοι, πολλοὶ μὲ συμπάθεια καὶ ἐκτίμηση, ἄλλοι μὲ κάποια δυσφορία καὶ μερικοὶ σὰν νὰ τέρπωνται ἀπὸ μιὰν «ἀστεία» τάχα ἱστορία. Ἀντιπαρερχόμεθα τῇ ζηλοφθονία καὶ τὸν σαρκασμό.

*

Μνήμονες τῆς προγονικῆς ἀρετῆς φροντίζομε νὰ διαγωνιζώμεθα στὸν στίβο τῆς

εὐγενικῆς ἀμιλλας. Θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς, ἂν κεντρισμένοι ἀπὸ τὸν γύρω ἀπὸ τοὺς Πόντιους θόρυβο καὶ ἄλλοι διεκδικήσουν δάφνες καὶ δημιουργήσουν θόρυβο πὺ θὰ καλύψη τὸν δικό μας.

Δὲν συνεριζόμεθα κανένα. Αἰσθανόμεθα πολὺ τὸ βάρος τῆς κληρονομίας μας καὶ ἡ αἴσθησις αὐτὴ μᾶς κάνει σκεπτικούς. Ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων μιὰ ἀδιάκοπη καὶ συνεπὴς φωνὴ ἀντηχεῖ στ' αὐτιά τῶν Ποντίων: «Πόντιοι θυμηθῆτε τὴν ἱστορίαν σας!» Καὶ σὰν ἱερὴ «μανά» μᾶς συνοδεύει ἡ προγονικὴ αὐτὴ ἐπιταγή. Ἡ προσαρμογὴ μας σ' αὐτὴν ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερο σκοπὸ τῆς ὁμαδικῆς ζωῆς μας στὸν πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ τομέα, στὴ σφαιρα τῆς ἀρετῆς.

Ἰσχυροῦσαμε φυσικὰ στὴν οἰκονομικὴ μας προσπάθεια. Μὰ δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ καὶ ἀλλοιῶς... «Ὅτι δύναται τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν», λέγει τὸ Εὐαγγέλιον καὶ «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος». Ἐπειτα Πόντιος φιλόσοφος ἦταν καὶ ὁ φιλόσοφος πὺ μόνῃ περιουσία εἶχε τὸ βαρέλι πὺ κατοικοῦσε. Καὶ ὁμοῦς ἔμεινε στὴν Ἱστορία ἀθάνατος, γιατί ἐνίκησε τὴ σάρκα καὶ τίς ἀνάγκες ἕως τὸ σημεῖο νὰ συγκινήσῃ τὸν μεγαλύτερο δορικτήτορα τοῦ κόσμου, πὺ ἐκθαμβος γιὰ τὸ μεγαλεῖο τοῦ φιλοσόφου εἶπε τὸ περίφημο: «Ἄν δὲν ἦμουν Ἀλέξανδρος θὰ ἤθελα νὰ εἶμαι Διογένης».

*

Ἀπ' αὐτὰ καὶ αὐτὰ στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου δημιουργήθηκε ὁ θόρυβος, ὄχι ἀπὸ ἠθελημένη, τεχνητὴ καὶ ἐσκεμμένη προσπάθεια δική μας. Μὰ δὲν εἴμαστε καὶ ὑποκριτές. Μὲ χαρὰ δεχόμεστε τὸν θόρυβο. Αὐτὸ τὸ «κάτω» μᾶς ἀρέσει καὶ τὸ φέρνομε μὲ ὑπερηφάνεια. Ὅσοι ἀναγνωρίζουν αὐτὴ τῶν Ποντίων τὴ διάκρισις εἶναι ἄξιοι ἀγωνιστὲς τοῦ Ἑλληνικοῦ στίβου. Τιμώντας τοὺς νικητὲς τιμοῦν τὴν εὐγένεια τοῦ ἔθνους μας. Αὐτοὶ εἶναι πὺ κάνουν τὸν τιμητικὸ γιὰ τοὺς Πόντιους θόρυβο. Γιὰ τοὺς ἄλλους, τοὺς ζη-

λόφθονους καὶ κακεντρέχεις, ἔχομε μυστὰ τοὺς τὰ ἔργα μας, πὺ θὰ τοὺς ἀφήνουν ἀναυδους. Τὸ «κάτω» ἐκεῖνο πὺ ἔχομε ἐμεῖς καὶ δὲν τὸ ἔχουν αὐτοὶ θὰ τοὺς ἀφήνῃ ἀλαλους σὰν τὸν Ζαχαρία, ὅταν εἶδε τὸν ἄγγελο τοῦ Κυρίου.

ΤΕΛΟΣ